

Motion till riksdagen

1989/90:Fi304

av Margaretha af Ugglas m.fl. (m)

Den kommunala skatteutjämningen

Inledning

Stockholmsregionen är vår hembygd. I Storstockholmsområdet möts storstadens puls och småstadens närhet. Här finns unik tillgång på vattendrag, strövområden och natur och möjligheter till fiske och bad i innerstaden.

I huvudstadsregionen finns regering och riksdag, departement och ämbetsverk, våra viktigaste media, många storföretags huvudkontor, spirande småföretagsamhet, teknologiska spjutspetsföretag, framstående forskning, några av landets viktigaste kulturscener och Sveriges enda internationella storflygplats. Detta är naturligt eftersom Stockholm är Sveriges huvudstad, och som sådan konkurrerar den med andra stora europeiska städer och är därmed en motor för Sveriges ekonomi.

I Stockholmsregionen lever och verkar 1,6 miljoner människor. I Stockholm finns det stora möjligheter, men också långa och tröttande bilköer. Det finns ett rikt kulturutbud, men även storasvårigheter för många föräldrar att ge sina barn den omvårdnad de anser bäst. Det finns ett stort och varierat utbud av arbetstillfällen, men samtidigt är köerna långa i sjukvården.

En viss del av storstadens problem är svåra att göra något åt, såvida storstäder inte helt skall förbjudas. En stor del av nackdelarna i Stockholm är dock beroende på felaktiga eller i vissa fall uteblivna politiska beslut.

I Stockholmsregionen finns de kanske värsta exemplen på det elände som en felaktig socialdemokratisk politik ställt till med. Såväl i Sveriges riksdag som Stockholms läns landsting och i flera av Stockholms läns kommuner har politiker under lång tid fattat beslut som är negativa för Stockholmsregionen och dess invånare. Beslut avsedda att hindra och försvåra Stockholms utveckling. Under lång tid har det bedrivits en Stockholmsfientlig politik, en politik som omgående måste få ett slut.

Nu är det hög tid att stoppa de skadliga besluten för Stockholm, och i stället öppna möjligheterna för Stockholmsregionens invånare och företag; åtgärder till gagn för hela Sverige.

Denna motion tar upp några av Storstockholms problem och möjligheter inför nittioalet.

Starka storstadsområden är nödvändiga för hela Sveriges utveckling

Mot. 1989/90
Fi304

Storstadsområdena Stockholm, Göteborg och Malmö har samtliga stora möjligheter att utvecklas positivt och fungera som dynamiska drivkrafter till gagn för utvecklingen i hela landet. Vad som krävs är att storstadsregionerna får utvecklas utan statliga hinder och pålagor.

Men storstäderna, och inte minst Stockholm, har idag betydande problem. Den offentliga sektorns kris är särskilt påtaglig i storstadsområdena. De offentliga servicemonopolen har misslyckats med att tillfredsställa medborgarnas önskemål. Sociala problem växer fram, med köer i sjukvård och barnomsorg, kvalitetsproblem i skolan och dålig trygghet för de äldre. Våld och knarkproblem ökar. Problem skapade av en misslyckad socialdemokratisk planhushållningspolitik med världens högsta skattetryck.

Byggstopp, extra investeringsavgift på tio procent, Robin Hood-skatt och andra skatteutjämningsavgifter, kraftigt höjda taxeringsvärden på privata bostäder, nedsliten infrastruktur, etableringshinder för företag, trängsel i trafiken, för få utbildningsplatser och för få poliser är några exempel på konsekvenserna av socialdemokraternas politik.

Enbart Robin Hood-skatten, skatteutjämningsavgifterna och den extra skatten på företag kommer att kosta Stockholmsregionen 2 000 milj. kr. (1990).

De som drabbas är inte bara enskilda och företag i Stockholmsregionen utan enskilda och företag i hela landet. Låg tillväxt i Stockholmsregionen leder till låg tillväxt i hela landet.

Det är i och för sig inget självändamål att Stockholmsregionen skall växa befolkningsmässigt. Tvärtom är det så att om vi rätt utnyttjar den nya teknologin, och stimulerar tillväxten i övriga delar av landet, så kan en del av den verksamhet som i dag finns i Stockholmsregionen lika gärna bedrivas i andra delar av landet. Verksamhet som behöver vara i Stockholmsområdet får dock inte hindras eller tvingas någon annanstans. Långsiktigt skulle detta kunna drabba förutsättningarna för en dynamisk utveckling i hela landet.

Politikerna måste våga stå upp för Stockholm. Vågar vi inte det blir konsekvenserna ödesdigra för hela Sverige. Oavsett vad politiker eller andra anser om saken, så det det storstadsområdena, och då främst Stockholm, som avgör Sveriges utveckling.

Endast den politiska marknaden är överhettad

Det råder ingen överhettning i Stockholmsregionen. Anledningen till att en ytlig studie ger sådana tecken är att politiska regleringar skapat problem i ekonomin, och trånga sektorer som annars inte skulle ha funnits. Naturligtvis blir det köer i Stockholms innerstad om alla bilar tvingas köra igenom city på grund av frånvaron av en ringled. Självklart skapar den rigida bostadspolitiken bostadsbrist i och med att den motverkar rörlighet på bostadsmarknaden.

1989 var tillväxten i Sverige den lägsta inom hela OECD. Tillväxten i Stockholm var lägre än den genomsnittliga tillväxten i landet i övrigt. Den

konjunkturbarometer som bla Föreningsbanken presenterade våren 1989 visar att det bland de 35 000 företagen i Stockholms län finns 31 000 som har färre än 20 anställda, och att det endast är 69 procent av Stockholms företag som anger att lönsamheten är tillfredsställande. För Sverige som helhet är motsvarande siffra 76 procent.

Det skulle föra långt att i denna motion beskriva alla de regleringar som medverkat till att denna situation uppkommit. Vi vill dock särskilt peka på en faktor, nämligen världens högsta skattetryck. Det hämmar avsevärt tillväxten och marknadsekonomins funktioner.

Ett sänkt skattetryck i Sverige skulle vara såväl den bästa regionalpolitiken som den bästa tillväxtpolitiken.

De moderatledda kommunerna i Stockholmsområdet har under de senaste åren sänkt kommunalskatterna väsentligt. I Stockholms läns landsting och de kommuner där moderaterna är i minoritet har vi i de flesta fall föreslagit sänkta skatter.

De regionala obalanserna mellan norr- och söderkommunerna i Stockholms län beror i grunden på att kommunalskatten varit för hög och på dåliga kommunikationer över Mälaren i nord-sydlig riktning. Detta i kombination med att den största delen av miljonprogrammets bostäder förlades till söderregionen, samt att dessa kommuner tidigare motverkade småföretags-etablering, minskade kommunernas attraktionskraft. De södra länsdelarna behöver sänkta skatter, ett varierat bostadsbyggande och bättre tvär- och kringfartsleder. Stimulans istället för reglering.

Sveriges problem är inte att vår tillväxt är för hög, utan att den är för låg. Ett faktum som även regeringen tycks ha insett, eftersom den nyligen tillsatt en utredning som ska se över orsakerna till den låga tillväxten. Ett annat problem för Sverige är dock att vi har en regering som föredrar att hålla verkligheten på avstånd och hellre utreder än handlar.

Välfärdskris i Stockholm

För närvarande bevittnar vi en välfärdskris i Sverige som är mest märkbar i Stockholm. En välfärdskris förorsakad av felaktiga politiska beslut. Varje dag får vi nya exempel på de stora systemfelen. Socialdemokraternas enda medicin tycks vara mer offentliga utgifter med ity följande högre skatter. Det löser dock inga problem. På det viset symboliserar välfärdskrisen i Stockholm den socialdemokratiska välfärdsstatens kris.

Ett exempel på denna felsyn gavs före årsskiftet då statsminister Ingvar Carlsson uttalade "att det är en olycka att man icke har kunnat ha en något högre skatt i Stockholm, under ett långt antal år, och därmed bättre kunnat klara av den gemensamma sektorn". Denna uppenbara brist på nytänkande från socialdemokraternas sida förorsakar en allt tydligare välfärdskris i Stockholm.

Under 1989 anslogs i Stockholm 159 miljoner kronor för utbyggnad av barnomsorgen och satsningar på personalen. Resultatet är att 2 (XX) daghemsplatser står tomma eftersom den offentliga barnomsorgen inte klarar av att rekrytera personal. Trots detta vägrar den socialdemokratiska regeringen att släppa fram alternativ inom barnomsorgen. Omsorgen om de politiska dogmerna går före omsorgen om barnen.

Stockholms kommuns socialnämndsbudget ökade med 500 miljoner kronor 1989. Ändå måste det skäras ned i hemtjänsten. Mer pengar garanterar inte längre mer service. Gamla lösningar på gamla problem upprepar bara gamla misstag.

Sjukvården i Stockholms läns landsting kostade drygt 14 miljarder kronor 1989. Ändå är köerna till höftleds- och gråstarrsoperationer årslånga, samt till mycket enkla och vanliga operationer. 25 000 människor står i olika vårdköer och möjligheterna att välja sjukvård eller äldreomsorg är nästintill obefintliga.

93 000 människor står i Stockholms bostadskö. 32 000 av dem är ungdomar som bittert fått erfara att det absolut inte går att bo i socialdemokratiska bostadspolitikers löftesrika, men ack så tomma, luftslott.

Byråkratiska regler och segdragen hantering hos länsbostadsnämnden gör att många angelägna bostadsbyggnadsprojekt försenas eller förhindras. Ett mindre byråkratiskt system skulle bidra till att ge Stockholmsregionen de bostäder man så väl behöver. Friare finansieringsformer skulle också innebära möjligheter till fler bostäder. Byggföretagen bör tillåtas att frifinansiera så kallade överkostnader.

Varje morgon tillbringar tiotusentals Stockholmare lång tid i långa bilköer. Inte för att de trivs med det, utan för att de måste transportera sig till sina arbeten. Ändå vägrar socialdemokraterna att lösa Stockholmsregionens trafikproblem och bygga kringfartsleder. Och ändå vägrar regering och riksdag att ge Stockholmsområdet sin rättmätiga andel av de statliga medlen för väginvesteringar. I Stockholmsregionen bor 20 procent av landets befolkning, men regionen erhåller endast tio procent av det statliga väganlaget.

Redan i dag har många fångar bättre miljö än många av Stockholms skolbarn. Ändå vill regeringen tvinga kommunerna att bygga nya kontor åt lärarna, på skolbarnens bekostnad. Det skulle kosta 400 miljoner bara i Stockholms kommun.

Flera människor jagar dagtid felparkerare än tjuvar i Stockholm. Bostadsinbrott blir mycket sällan upplärade.

Många äldre människor vågar inte åka tunnelbana kvällstid.

Ensamman nattvandrare riskerar att råka ut för ett meningslöst och brutalt våld. Storstockholm behöver därför ökade resurser till polis- och ordningsmakt.

För att förändra och förbättra denna situation krävs det en politik som låter så många beslut som möjligt stanna kvar hos människorna själva och därmed möjliggör ett ökat ansvarstagande. En politik som avvecklar hinderande lagar och styrning och som sänker skatterna.

De offentliga monopolerna måste upphävas. Alternativ måste tillåtas inom barnomsorgen, exempelvis genom att upphäva Lex Pysslingen och godkända Uppsalamodellen. Patienterna måste själva få rätt att välja läkare och privat sjukvård skall tillåtas. Dagmar skall omgående avskaffas och en vårdgaranti införas, innebärande att sjukvårdsförsäkringen skall följa patienten till den privata eller offentliga vårdgivare han själv väljer.

Nya alternativ inom äldreomsorgen skall stimuleras, och alla skall själva få välja hemhjälp.

Kvalitet i undervisningen och utrustning av skolorna måste tillåtas gå i

första hand. i stället för att tvinga kommunerna att bygga nya kontor åt lära- rarna.

Hyresgästerna i allmännyttan skall ges rätten att äga sina egna hem. Där- för måste Lex Malmö upphävas som förhindrar detta. Den rigida socialde- mokratiska bostadspolitikerna måste ersättas med en friare bostadsmarknad.

Stockholmsregionens infrastruktur måste upprustas inför nittioalet, bl.a. med kringfartsleder. För närvarande pågår en ofattbar kapitalförstörelse. Gamla strukturer slits ned och nya tillåts aldrig att komma längre än till skiss- bordet. Även här lider socialdemokraterna av beslutsångest och handlings- förlamning.

Dessutom måste skattetrycket sänkas. I höga skatter, inte minst kommu- nalskatterna, slår hårdast mot låginkomsttagarna.

Kommunalskatterna – den största boven

Om staten skulle låta kommunerna behålla sina skatteintäkter så skulle många problem kunna lösas. Det faktum att staten idag drar in pengar från vissa kommuner med den ena handen för att sedan något slumpartat dela ut dem med den andra innebär endast en ökad rundgång och slöseri med resurser.

Kommunalskatterna måste sänkas i de flesta kommuner, eftersom kom- munalskatten är den största utgiften efter mat och bostad för låg- och medel- inkomsttagare. Verkligt höga skatter, som de vi har i Sverige, drabbar främst de som behöver pengarna bäst, dvs låg- och medelinkomsttagarna.

En följd av de dyra, storskaliga och rigida offentliga välfärdslösningarna samt statens ambitioner att tära ytterligare på kommunernas kassor är att kommunerna drivs mot nya skattehöjningar. 1990 kommer kommunalskat- terna att i genomsnitt höjas med 36 öre per kommun, vilket är den högsta höjningen sedan 1983. Det innebär att den genomsnittliga kommunalskatten kommer att vara 31,16 kronor 1990. Endast i 25 kommuner kommer invå- narna att ha en kommunalskatt under 30 kronor, vilket i sin tur innebär att skatteomläggningens målsättning med en högsta marginalsatt 1991 om 50 procent inte kommer att bli verklighet för invånarna i 259 av Sveriges 284 kommuner. Därtill kommer eventuella ytterligare kommunala skattehöj- ningar inför 1991.

Av denna anledning är det absolut nödvändigt att omgående införa ett kommunalt skattestopp, eftersom vi redan nu kan konstatera att vi hamnat i en situation där staten kompenserar sig för skatteomläggningen bla genom att höja kapitalskatter och indirekta skatter, och att kommunerna höjer in- komstskatter och avgifter.

Men Stockholms läns invånare tyngs inte bara av sina egna kommunal- skatter, utan de tvingas även betala andras skatter. 1990 kommer exempelvis invånarna i Stockholms stad tvingas betala 618 miljoner kronor till invånare i andra kommuner, vilket innebär 923 kronor per stockholmare. Hur många skolor skulle t.ex. inte ha kunnat rustats upp för detta belopp? Till detta kommer Robin Hood-skatten samt de skatteutjämningsavgifter som Stock- holms läns landsting tvingas betala. Sammantaget skall regionens invånare betala ca 2 000 miljoner kronor i skatteutjämningsavgifter 1990.

Ett fungerande skatteutjämningsystem skall utjämna de skillnader i yttre förutsättningar som inte kommunerna själva kan ändra på. Det skall avse sådant som befolkningsstruktur, skatteunderlag och kostnadsläge, men inte standarden på den kommunala verksamheten eller slöseri med kommunala medel. Nivån på kommunalskatten skall vara ett utslag av den kommunala självstyrelsen och av vilka avvägningar som kommunens invånare gör mellan offentlig och privat verksamhet.

Det av socialdemokraterna införda skatteutjämningsystemet har inte medverkat till att hålla nere kommunalskatterna, utan tvärtom gynnat de kommuner som har haft mycket höga kommunalskatter, det vill säga företrädesvis socialdemokratiskt styrda kommuner.

Det sedan några år införda Robin Hood-systemet är särskilt stötande eftersom det är fullständigt orimligt att kommuner som är sparsamma med skattebetalarnas pengar och bedriver en kostnadseffektiv verksamhet skall straffas av staten.

Verkligheten visar också att trots skatteutjämningsavgifterna finns det mycket stora skillnader i kommunalskatt mellan olika delar av landet. Troligen beror det på en medveten politik. Kommuner med höga kommunalskatter har inte fått några motiv till att sänka skattenivån.

Ytterst är det ju dock inte kommunen som drabbas av skatteutjämningsavgifterna utan kommunens invånare. Alltså tvingas låginkomsttagare i Stockholm betala simhallar för invånare med högre inkomster i andra kommuner. I detta finns ingen rättfärdighet.

Avskaffa därför omgående Robin Hood-skatten, skatteutjämningsavgiften och den extra investeringsavgiften för företag. Inför dessutom ett kommunalt skattestopp.

Huvudstadsregionens försvar

Det ökade strategiska intresset för huvudstadsregionens försvar som hänger samman med vikten av att Sverige kan försvaras även vid överraskande angrepp gör det angeläget att den nu sittande försvarskommittén särskilt beaktar denna viktiga uppgift för försvaret.

Det gäller framför allt möjligheterna att mobilisera förband ur Stockholmsområdet, säkerheten för rikets ledning med underställda myndigheter samt civilbefolkningens skydd.

Samspelet mellan polis och militär, luftförsvaret av Storstockholsregionen och de marina infartsvägarna är av särskilt intresse för att trygga huvudstadsområdet mot överraskande angrepp.

Behovet av att huvudstadsperspektivet skall spela en viktig roll i den civila beredskapsplaneringen gör det vidare angeläget att den civila beredskapsplaneringen skall ha sitt säte i Stockholm och ej i Örebro som har föreslagits i budgetpropositionen med anledning av att Östra civilområdet och Bergslagens civilområde fr.o.m. den 1 juli 1991 slås ihop till Mellersta civilområdet.

Goda möjligheter att i det fredstida beredskapsarbetet kunna samverka med olika civila totalförsvarsmyndigheter på den regionala nivån talar för en placering i Stockholm. En placering i Stockholm underlättar också för att i kriser och i händelse av krig snabbt kunna etablera den samverkan som be-

hövs mellan civila och militära myndigheter. Till detta kommer att det i Stockholm redan finns ett kansli, för civilbefälhavaren i östra militärområdet. Ekonomiska och rationella skäl talar för att man utnyttjar detta för den nya ledningsorganisation som blir följden av att ett nytt sammanslaget civilområde bildas.

Stockholmsregionen – Sveriges spjutspets mot framtiden

Att uppmuntra det personliga ansvaret, med svängrum för den enskildes skaparkraft och idériakedom samt individuella ambitioner och intressen, måste vara grunden för en framtida kunskaps- och förnyelsepolitik för Sverige. Tider av snabb teknologisk förändring kräver ansvarstagande individer för att de teknologiska förändringarna skall göras till det godas redskap.

Svenskt näringsliv har genomgått en snabb omvandling under de senaste decennierna. och Stockholmsregionen har kommit längst i denna omvandling. Därmed understryks regionens betydelse för hela landet på detta område.

I dag finns nära 40 procent av landets sk kunskapsföretag i Stockholmsregionen. Nära en fjärdedel av regionens anställda finns inom denna sektor. Den speciella miljö som erbjuds i Sveriges huvudstad skapar naturligtvis särskilt goda betingelser för förnyelsefrämjande verksamhet. Raserar vi eller försämrar denna miljö, den enda verkligt konkurrenskraftiga i Sverige, blir lokaliseringsalternativet för dessa inte Norrbotten eller Blekinge utan ett storstadsområde inom EG. Sådan är verkligheten.

Stockholm har därför stor betydelse för Sveriges framtida integration i den europeiska gemenskapen. Perspektivet mot öst har också blivit allt intressantare i takt med förändringarna inom de östeuropeiska länderna. Sedan gammalt har Stockholm spelat en stor roll sett ur Östersjöperspektiv. Det var här kontakterna knöts ekonomiskt och kulturellt mellan länderna kring Östersjön. De nya kontakter, som den förändrade politiska situationen i Östersjöländerna har lett till gör att Stockholms roll som kontaktplats åter har ökat betydligt. Öppenhet i dessa kontakter är av stor vikt för vårt land. En stagnation för Stockholm innebär därför också stagnation för mängder av viktiga kontakter av betydelse för Sveriges roll i det framtida Europa.

Stockholmsregionen har 19 procent av landets befolkning, men 47 procent av landets programmerare, systemerare och dataoperatörer samt 38 procent av civilingenjörerna. Siffror som dessa visar Stockholms viktiga roll som teknologisk spjutspets mot framtiden.

Stockholmsregionens näringsliv fungerar i en konkurrensmiljö som präglas av dynamisk konkurrens, vilket kännetecknas av bla låg priskänslighet, kunskapsorienterad verksamhet och höga FoU-kostnader. Konkurrenssituationen karakteriseras snarare av teknikkapplöpning än av priskrig.

Eftersom Sverige är ett litet land så har ny teknik ofta sitt ursprung i andra länder. Följden blir då att teknikförnyelsen till stor del är beroende av teknikimport. Ur denna teknikimport uppkommer sedan ofta det som kan kallas importsubstitution, dvs nya produkter och ny teknik utvecklas och tillverkas inom landet.

Eftersom drygt 35 procent av landets importföretag finns i Stockholmsre-

gionen, med överrepresentation för företag med strategisk betydelse vad gäller teknikimport och teknikförnyelse, har regionen ett för Sverige unikt importnätverk och därmed även teknikförnyelse- och spridningsmöjligheter till resten av landet.

Näringslivets snabba teknikförnyelse ställer ökade krav på arbetskraftens kvalifikationer och därmed på hela utbildningssystemet. Mot bakgrund av att Stockholmsregionen leder denna process är efterfrågan på högutbildade särskilt stor i denna region. Det är därför allvarligt att Stockholmsregionen fått en allt mindre del av landets utbildningsresurser på högskolenivå. Resultatet har blivit en kraftig inflyttning av kvalificerad och välutbildad arbetskraft från andra delar av landet.

Således kan det än en gång konstateras att alla åtgärder i syfte att minska tillväxttakten i Stockholmsregionen har som effekt att tillväxten minskar såväl i Stockholmsregionen som i landet i övrigt.

Att som det socialdemokratiska finansborgarrådet i Stockholms stad, Mats Hulth, säga att "hitills har vi stoppat arbetsplatser i Stockholm för 22 miljarder, och det har vi gjort med glädje", visar bara på en opportunistisk betingad Stockholmsfientlighet, som är till skada både för regionens invånare och Sverige som nation.

Även den socialdemokratiska partisekreteraren, Bo Toresson, har varit ute och fiskat i samma grumliga vatten. Våren 1989 sade han att "flyttar inte företagen ut från storstäderna tänker vi gripa in".

Moderata Samlingspartiet tänker bestämt stå upp för Stockholmsregionen även i fortsättningen och söka bevara Sveriges huvudstad mot den Stockholmsfientliga inställning som finns bla hos regeringen.

Hemställan

Mot bakgrund av det anförda hemställs

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av det statliga väganslaget,¹]

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en ny inriktning beträffande de kommunala skatterna.

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att det s.k. Dagmarsystemet skall avskaffas,²]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skolpolitikens inriktning,³]

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den kommunala skatteutjämningen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kommunalt skattestopp,

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av förstärkt ordningsmakt i Stockholm,⁴]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om barnomsorgspolitikens utformning,⁵]

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en ny utformning av bostadspolitikerna och bostadsfi-

nansieringens utformning i syfte att förenkla och skapa förutsättningar för fler bostäder, ^{6]}

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Europapolitikens inriktning, ^{7]}

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Stockholmsområdets militära och civila försvar. ^{8]}

Mot. 1989/90
Fi304

Stockholm den 23 januari 1990

Margaretha af Ugglas (m)

Elisabet Fleetwood (m)

Görel Bohlin (m)

Göran Åstrand (m)

Gunnar Hökmark (m)

Charlotte Cederschiöld (m)

Filip Fridolfsson (m)

Göran Ericsson (m)

¹ 1989/90:T317

² 1989/90:Sf278

³ 1989/90:Ub252

⁴ 1989/90:Ju219

⁵ 1989/90:So616

⁶ 1989/90:Bo214

⁷ 1989/90:U510

⁸ 1989/90:Fö306